

ליה [מי שסובר] יש "ברירה", סובר, לא שגא מקרה שתולה בדעת עצמו, ולא שגא תולה בדעת אחרים, לעולם אית ליה ברירה.

ומאן דלית ליה "ברירה", סובר דלא שגא תולה בדעת עצמו ולא שגא תולה בדעת אחרים, לעולם לית ליה ברירה.

ואם כן, שפיר פשט רב יהודה לרב אושעיא את ספיקו.

אמר ליה רב משרשיא לרבא: היאך תאמר שאין הבדל בין "תולה בדעת אחרים" ל"תולה בדעת עצמו" לענין ברירה? והא מצינו דעת רבי יהודה, דב"תולה בדעת עצמו" לית ליה ברירה, ואילו ב"תולה בדעת אחרים" אית ליה ברירה?

והיכן נשנו דברי רבי יהודה הללו?

תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה — דתניא: הלוקח יין מביין הכותים, ואין לו כלי כדי להפריש תרומות ומעשרות, אומר: 'שני לוגין מתוך מאה, שאני עתיד להפריש, הרי הן תרומה בתוך היין. עשרה לוגין, מעשר ראשון. תשעה מעשר שני, ומיחל כה-ב [מחלל את המעשר שני על מעות שיש לו בבית] ושותה מיד. כיון שיש "ברירה", ובשעה שיפריש יתברר למפרע איזה לוגין היו תרומה ומעשר, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין¹.

וכאן הרי מדובר ב"תולה בדעת עצמו", וסבר רבי יהודה ש"אין ברירה".

ואילו ב"תולה בדעת אחרים" אית ליה ברירה.

דתנן: "האומר לאשתו — 'הרי זה גיטך

השחיטה, ורק כדי לזרזן למצות אמר מה שאמר. ואם כן אין להוכיח מכאן ש"יש ברירה".

תניא נמי הכי [וכן שנינו, שלא היתה כוונתו אלא לזרזן]: מעשה, וקדמו בנות לבנים, ונמצאו בנות זריות ובנים שפלים!

ולא נאמר שלא זכו הבנים בחלקם. ומבואר שנתמנו כולם על הקרבן.

עד כאן הדין ודברים שהיה בין רב אושעיא לרב יהודה.

אמר אביי: אינני מבין את דברי רב אושעיא ורב יהודה. הרי לכאורה כל אחד מהם מדבר על נושא אחר?

שהרי קא בעי מיניה [שאל רב אושעיא את רב יהודה] "תולה בדעת אחרים" [מה הדין ב"ברירה" כשתולה בדעת אחרים], כלומר, אם אמר "כתוב לי גט לאיזה שתצא ראשונה", שאז אין הדבר תלוי בדעת הבעל, אלא בדעת האשה. ובזה הסתפק רב אושעיא האם יש "ברירה".

ואילו רב יהודה קא פשיט ליה [פשט לו את הספק] ממשנתנו, שעוסקת ב"ברירה" במקום שתולה בדעת עצמו, כלומר — האם ירצה לגרש את הראשונה או את השניה.

והדר, מותיב ליה [ושוב הקשה רב אושעיא על דבריו], ממקרה שעוסק ב"תולה בדעת אחרים", דהיינו "הריני שוחט על מי שיעלה ראשון לירושלים", ושם אין הדבר תלוי בדעת האב, אלא במי שיעלה ראשון.

וקשה, הרי אין הנדון דומה לראיה?

אמר רבא: מאי קושיא? דלמא, מאן דאית

מעכשיו, אם מתי מחולי זה, אם מת מאותו החולי הרי זה גט.

ומה היא באותן הימים [כל זמן שלא מת]? רבי יהודה אומר: הרי היא כאשת איש לכל דבריה. וסבר רבי יהודה, דלכי מיית [כאשר ימות] הוי גיטא.

ואף על פי שבשעה שנתן את הגט היה מסופק אם יחיה או ימות, ותלה את הגט בדעת מי שחייו ומותו תלויים בידו, מכל מקום כשמת, אמרינן — הוברר הדבר למפרע שמשעת נתינה היה ראוי למות מאותו חולי. והגט חל מאותה שעה.

ומוכח שלדעת רבי יהודה "יש ברירה" במקום שתלה בדעת אחרים. ולא כדברי רבא.

וכן אמר ליה רב משרשיא לרבא: הא מצינו שדעת רבי שמעון, ותולה בדעת עצמו לית ליה ברירה, ותולה בדעת אחרים אית ליה ברירה.

והיכן מצינו את דברי רבי שמעון?

תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה — הא דאמרן.

כלומר — המשנה שנזכרה לעיל — "הלוקח יין מבין הכותים, רבי יהודה ורבי שמעון אוסרים". ומוכח ש"אין ברירה".

ומאידך, תולה בדעת אחרים אית ליה ברירה — דתניא: האומר לאשה — הריני בועליך לשם קידושין על מנת שירצה אבא! אף על פי שלא רצה האב מקודשת, כיון ש"אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות", וגמר בליבו לקדשה קידושין גמורים בכל מקרה.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: רצה האב, מקודשת.

לא רצה האב, אינה מקודשת. כא-א

כיון שלא בעל אלא על תנאי, והרי לא התקיים התנאי. ומאידך אם רצה האב, מקודשת, אף על פי שבשעת ביאה ספק רצה ספק לא רצה, מכל מקום אמרינן — הוברר הדבר למפרע שמשעת בעילה היו קידושין.

על כל פנים, מוכח דלא כרבא. דיש לחלק בין "תולה בדעת עצמו", ל"תולה בדעת אחרים".

אמר ליה רבא לרב משרשיא: לעולם בין לרבי יהודה, בין לרבי שמעון, לא שנא תולה בדעת עצמו לא שנא תולה בדעת אחרים, ותמיד אית לחו ברירה.

ואם תאמר, אם כן מדוע סברו רבי יהודה ורבי שמעון גבי מעשרות שאינו יכול לומר "עישור שאני עתיד למוד"?

יש לומר — התם כדקתני טעמא — אמרו לו רבי יהודה ורבי שמעון לרבי מאיר: אי אתה מודה שיש לחוש שמא יבקע הנוד, ונמצא זה שותה טבלים למפרע, כיון שלא תתברר התרומה מעולם!

אמר להם: לכשיבקע! כלומר — אין לחוש לכך כיון שאינו שכיח.

על כל פנים, מבואר שטעמם של רבי יהודה ורבי שמעון אינו משום ש"אין ברירה", אלא כיון שחששו לבקיעת הנוד.

מתניתין:

הכותב טופסי גיטין, סופר שנוטל שכר על